

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 14 Maart 1897. N°. 1003.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentieaanvragen aan den Uitgever J. A. WORMSER, Bureau N. Z. Voorburgwal 44, te Amsterdam.
Insendingen die later dan Dinsdag 12 namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementenprijs franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau f 10 Cent.
Abonnementen worden aangegomen door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertentie van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elke regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van leeddegenen en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. p. regel.

Van de gemeene Gratie.

TWEEDE STUK.
XXIV.

En ik zeg u, dat ik van nu aan niet zal drinken van deze vrucht des wijnstoks, tot op dien dag, wanneer ik met u die nieuw zal drinken in het Koninkrijk mijns Vaders.
Matth. 26: 29.

In zake de overvloed van het leven onder de gemeene gratie in het leven der heerlijkheid moet aan het bijzondere dat we dusver bespreken, thans nog een algemeene beschouwing worden toegevoegd. Dat bijzondere toefte tot uitsluitend de vrucht van de gemeene gratie, die uit het leven der volkeren, en uit het leven van de enkele personen mee overgaat in de eeuwigheid. De eere en de heerlijkheid der volkeren wordt in het nieuw Jeruzalem ingedragen, en ook hun die ingaan in dit nieuw Jeruzalem volgen hun werken na. Iets waarbij tevens door ons is aangegeven, welk verband er in dit tweerlei opzicht tusschen het leven hier en het leven hierna is. Het licht der Schrift gezien wordt. Het kind wordt man; wat hier in spiegelbeeld gezien werd, zien we daar in het wezen. Doch afgescheiden van dit bijzondere, dat meer bepaaldelijk op de vrucht van de gemeene gratie voor het eeuwige leven doelt, dient thans ook de vraag besproken te worden, hoe de gemeene gratie, als ze ten slotte ophoudt en een einde neemt, aansluit aan den toestand, die daarna komt. Ten einde nu ook hier ons uitgangspunt in een stellige uitspraak der Heilige Schrift te nemen, gaan we bij deze bespreking uit van het op zich zelf eeuwigdurende raadselachtige zeggen van Jezus bij de Avondmaalsinstelling: „Ik zeg u, dat ik van deze vrucht des wijnstoks van nu aan niet zal drinken, totdat ik die met u nieuw zal drinken in het Koninkrijk mijns Vaders“. Worden, waarover men meest heenla, en waaraan dusver door de kerk, in haar breder afmeting, niet al te ernstige betekenissen is gehecht.

Op drieërlei wijze heeft men deze raadselachtige woorden o. i. onvolledig pogen te verklaren. Op het eenvoudigst heeft men ze willen uitleggen, als de aankondiging, dat Jezus vóór zijn sterven en tot na zijn opstanding geen wijn meer met zijn discipelen drinken zou. Na zijn opstanding zou hij dit hier wel hebben gedaan. Anderen weer oordeelden, dat de wijnstok hier niet in eigenlijken, maar in overdrachtelijken zin te verstaan was. De heerlijkheid die komt wordt vaak afgebeeld als een maaltijd vol wijn en merg. Jezus zou dan bedoeld hebben: Dit Paschamaal is ons laatste feestmaal op aarde. Wat nu komt is ons feestmaal in de eeuwigheid. Een derde uitlegging eindelijk meende het geheel als beelddispraak van een geestelijk drinken te moeten opvatten en bracht het in verband met ons aanzitten aan het Avondmaal. Slechts hier en daar dook ten slotte een vierde, o. i. juistere verklaring op, dat de woorden in letterlijken zin zijn op te vatten, en dat Jezus hier uitspreekt, hoe ook op de nieuwe aarde de vrucht des wijnstoks zal gekend worden, maar dan in een hooger heerlijkheid, en hoe Jezus van het heilig Avondmaal opeens overgaande op zijn wederkomst, eerst in de toekomstende heerlijkheid de voortzetting van het dusver genoten aardse leven aan zijn jongeren voorspiegelt.

Dat het een woord van gewicht is, mag reeds daaruit afgeleid, dat het én bij Matthieus, én bij Marcus, én bij Lucas voorkomt. Bij Marcus is het nog versterkt door het voorvoegsel: „Voorwaar“ ik zeg u. En bij Lucas staat het in eenigszins gewijzigden vorm aldus: „Ik zeg u, dat ik niet meer drinken zal van de vrucht des wijnstoks, totdat het Koninkrijk Gods zal gekomen zijn“, wat voor de beteekenis geen verschil maakt. Meer belang boezemt het dan ook in, dat Lucas aan dit zeggen over de vrucht des wijnstoks, nog een gelijksoortig zeggen van Jezus over het Pascha laat voorafgaan. Bij hem toch lezen we (22: 15, 16): „En hij zeide tot hen: Ik heb grootelijks begeerd, dit Pascha met u te eten, eer dat ik lijde; want ik zeg u, dat ik niet meer daarvan eten zal, totdat het vervuld zal zijn in het Koninkrijk Gods.“ Op deze nog raad-selachtiger woorden vestigen we intusschen slechts in het voorbijgaan de aandacht, in zooverre er uit blijkt, dat Jezus zijn profetisch woord niet tot den wijnstok bepaalde, maar met wijn én brood in verband bracht.

Te ontkennen valt toch niet, dat we hier het voorspel vinden van wat Paulus in deze voege uitspreekt: „Gedenkt den dood des Heeren totdat hij komt.“ Jezus zal nu sterven, en na zijn opstanding opvaren ten hemel. Dit dreigt voor het besel der apostelen den Christus en zijn Koninkrijk geheel te vergeestelijken, zoodat ze voortaan alle verband tusschen Christus en deze aardse schepping uit het oog zouden verliezen. Uit de wereld weg en naar Jezus toe, om nu niets dan Jezus te bezitten, en Jezus uitsluitend geestelijk te bezitten, en voorts aan heel Gods zielelijke Schepping, aan dit kunstgewrocht van zijn scheppende macht niet meer te denken. Dit nu ware den Christus deelen, aan zijn vleeschwording alle betekenissen ontnemen, zijn opstanding voor niets achten, zijn bestaan in ons vleesch in den hemel waardeloos maken, om niets dan een geestelijken Jezus over te houden. De ontzettende dwaalleer, die loochent dat Jezus in het vleesch gekomen is, van den antichrist volgens Johannes' getuigenis uitgaande, kon aldus insluipen in de kude des Heeren. — Tegen dit gevaar om den Christus te vergeestelijken treedt nu het Sacrament van het heilig Avondmaal op, dat zeer tastelijk op brood wijst en brood laat breken en eten, en wijn laat schuimen in den beker, en uit den beker laat drinken, en in deze beide tekenen zichtbaar wijst op de vleeschwording, het lijden, het sterven en de opstanding. Inimmers dat brood is zijn lichaam, en die wijn is zijn bloed.

Die zinbeeldige gemeenschap van brood en wijn zou intusschen ook een geestelijke realiteit hebben door de werking des Heiligen Geestes, en als eenmaal deze bedee-ling was afgelopen, en de Heere wederkwam, zou het Sacrament weer wegvallen, en de vleeschelijke betrekking tusschen Jezus en de zijnen hersteld worden. Het Avondmaal staat dus als hulpmiddel tusschen Golgotha en de Parousie in, om in de tusschenperiode waarin Jezus in den hemel is, het tastelijke bij het geestelijke te voegen. Maar natuurlijk dat duurt maar totdat hij komt. Dan heeft dat zinbeeldige weer uit, en keert het reële weder. En deze tusschenperiode nu overziende, en het Paschamaal rechtstreeks aan zijn wederkomst aansluitende, zegt Jezus: Dit Pascha zal ik dan eerst weer met u eten, en dien drinkbeker dan eerst weer met u drinken, als het rijk der heerlijkheid op de vernieuwde aarde onder den vernieuwen hemel zal gekomen zijn. Zoo verstaat men,

uit wat oorzaak deze merkwaardige woorden juist op dat oogenblik gesproken werden. Ze komen niet langer vreemd, los en zonder samenhang tusschen het bij het Avondmaal gesproken in te staan. Juist zooals we de beteekenis verstaan van Paulus' bijvoeging: totdat hij komt, zoo ook verstaan we den zin van wat Jezus hier sprak over den nieuwen wijnstok.

De stoffelijke beteekenis van Jezus' woorden handhaven we tegenover hun geestelijke of sacramentele duiding, omdat de stellige bewoordingen waarin Jezus zich uitspreekt geen andere uitlegging toelaten. Jezus zit met zijn jongeren aan den disch. De kanne wijns stond voor hem, en de beker was ingeschonken. Dien beker met wezenlijken wijn hief Jezus op, dien liet hij rondgaan onder de discipelen, dat ze dronken. En onderwijl er aldus wezenlijke wijn rondging en gedronken werd zegt Jezus nu: „Van deze vrucht des wijnstoks zal ik niet meer drinken.“ Zoo duidelijke, stellige woorden nu geestelijk of sacramenteel op te vatten gaat hier metterdaad niet aan. De vrucht des wijnstoks kan niets anders beduiden dan wezenlijke wijn. En van dien wezenlijken wijn zegt Jezus, dat hij dien met zijn jongeren voortaan niet meer drinken zal, edoch dat het niet-drinken van dezen wijn eens een einde zal nemen, en dat wel op een bepaalden dag. Er staat toch: tot op den dag dat ik dien nieuw zal drinken in het Koninkrijk Gods.

Op en na dien dag keert het gebruik van den wijn terug, edoch onder anderen vorm. Het zal dezelfde vrucht des wijnstoks zijn, maar nieuw. Ook de vrucht des wijnstoks zal derhalve op de nieuwe aarde een nieuwen hooger bestaansvorm ontvangen, en in dien nieuwen vorm zal Jezus met zijn jongeren drinken, als het Koninkrijk zijns Vaders zal zijn ingegaan. Aan een weer drinken van wijn na de opstanding van Jezus uit de dooden, kan derhalve niet gedacht worden, want na de opstanding des Heeren was het nog de oude zelfde wijn van vóór zijn sterven. Zelfs nu nog is het de oude wijn dien we aan het Avondmaal gebruiken. Nieuw kan ook de wijn eerst worden op de nieuwe aarde onder den nieuwen hemel. Iets waaruit tevens volgt, dat evenmin aan het Avondmaal zelf kan gedacht worden, overmits ook bij het Avondmaal de wijn nog oud en nog niet nieuw is.

En wat men gezegd heeft, dat het Koninkrijk zijns Vaders terstond na zijn hemelvaart op den Pinksterdag is ingegaan, en dat hier dus geen sprake zou zijn van het rijk der heerlijkheid, maar eenvoudig van de kerk des Nieuwen Verbonds, is evenmin aannemelijk, daar Jezus nog pas te voren (Matth. 25: 34) verklaard had, dat eerst in het oordeel tot de gezaligden zal gesproken worden: „Komt, gij, gezegenden des Vaders, beërft dat Koninkrijk dat u bereid is van vóór de grondlegging der wereld.“ Al kan men toch in zekeren zin zeggen, dat het Koninkrijk reeds nu gekomen is, in geen geval mag weerd, dat het kwam op den Pinksterdag. Neemt ge het Koninkrijk louter geestelijk, dan was het er reeds vóór Jezus' sterven, want Jezus zelf sprak: „Het Koninkrijk Gods is binnenin ulieden.“ Neemt ge het daarentegen en geestelijk én uitwendig beide, dan komt dat Koninkrijk bij Jezus' hemelvaart hemelsch, doordien Jezus nu gezeten is aan Gods rechterhand, maar uit-

wending en aardch kan het dan eerst komen met zijn wederkomst op de wolken, wanneer de laatste vijand aan Jezus' voeten zal onderworpen worden, en het Koninkrijk aan den Vader zal worden overgegeven, om nu eerst in volen zin het Koninkrijk des Vaders te heeten. Overmits Jezus nu niet zegt: „Totdat mijn Koninkrijk zal gekomen zijn“, maar: „Tot op den dag dat we dien nieuw drinken zullen in het Koninkrijk des Vaders“, is elke andere uitlegging uitgesloten.

Staat dit nu alzo vast, dan volgt hieruit, dat Jezus ons het leven op de nieuwe aarde voorstelt, niet enkel als een geestelijk leven, maar ook als een uitwendig leven in rijke scheppingsweelde, en dat die weelde uit de oude schepping, die nu onder den vloek ligt, daardoor zal voortkomen, dat God het aanschijn, de gedaante van dit aardrijk vernieuwt, en zoo ook den wijnstok in veredelden overgangsvorm doet uitkomen. De grondgedachte is hier derhalve, dat de schepping die God eens door zijn machtwoord in het leven riep, bestemd is om eeuwig te blijven; dat ze nu ingezonken en van haar Paradijs-glans beroofd is; maar dat ze door een machtdaad Gods, die zal plaats grijpen bij de wederkomst van den Christus, uit haar inzinking zal worden opgericht, om alsdan eeuwiglijk in meer dan Paradijsglans te schitteren.

Moet ge alzo „de wereld“, nu ze in het booze ligt, en voor zoover ze in het booze ligt, mijden en vlieden, ge moet diezelfde wereld, in haar kern en wezen, als kunstgewrocht van de almacht uws Gods, om Gods wille, liefhebben en eeren. Ge moogt niet willen dat ze, om uw geestelijke eenzijdigheid te voldoen, wegga en vernietigd worde, maar ge moet hunkeren naar het oogenblik, waarop ze de bezoedeling zal afwerpen, en in nieuwen vorm, als volmaakt kunstgewrocht van uw God zal uitblinken. De wereld gaat dus niet teloor. Wat voorbijgaat is de tegenwoordige gedaante der wereld; maar wat blijft is de schepping Gods en die schepping Gods zal opklommen tot nog hooger heerlijkheid dan ze in de schepping vertoonde. Zooals ze geschapen was, was ze bestemd om zich tot nog rijker glans te ontplooien. Dit is door den vloek tegengehouden. In stee van rijker te worden, is ze verarmd en verdord. Maar aan deze verdooving van den glans van het goud wordt eens paal en perk gesteld, en dan komt al het schoon weer uit dat in haar school, alsdan tevens tot zijn hoogste toppunt opgevoerd. Jezus zelf noemt dit de wedergeboorte der schepping (Matth. 19: 28). En bij den Paaschmaaltijd lichtte hij dit woord in dien zin toe, dat ook de vrucht des wijnstoks in het rijk der heerlijkheid, mits dan veredeld, overgaat. Iets waar wij wel niet aan willen. Wij geven die wereld in ons sterven liever prijs, en begeeren alleen den hemel te bezitten. Maar de ordination Gods zijn niet alzo. De aarde wordt eens nieuw, u wordt eens een vernieuwd lichaam gegeven, en eeuwiglijk zult ge uw aanzijn in heerlijkheid hebben, niet enkel geestelijk, maar óók lichamelijk, niet on-zenlijk alleen, maar ook in het zienlijke, onder velerlei weelde óók drinkende van de vrucht des nieuwen wijnstoks.

Brengt ge dit nu met de gemeene gratie in verband, dan ontwaart ge terstond, hoe de gemeene gratie, die niet alleen op uw zielsleven, maar ook op uw licha-

melijk bestaan, en op de instandhouding van deze wereld betrekking heeft, die wereld in stand hield, opdat ze in den grooten en doorlichten dag, vernieuwd zou kunnen worden. Ware de gemeene gratie niet ingetreden, dan zou zonde, vloek en dood terstond na den val hebben door-gewerkt tot den einde toe, heel deze wereld zou ganschelijk verdorven zijn geworden, en er zou ten slotte niets dan één machtige wildernis zijn overgebleven. Dit nu heeft de gemeene gratie afgewend. Ze stuitte de voortdrijving van dezen kanker. Ze streemde de volstrekte doorwerking van dood en verderf. Zij het dan omfloerst en ommeveld, de wereld als zoodanig bleef in stand. De zon bleef opgaan over boozen en goeden. God had het aan Noach gezworen in zijn algemeen genadeverbond, dat de vloed het aardrijk niet zou verdelgen.

Zoo is dan de wereld ook in stand gebleven, en dank zij de doorgaande ontwikkeling der gemeene gratie in het menschelijk leven, is zelfs de gedaante van het aardrijk allengs verrijkt. Wie het hart van Afrika vergelijkt met onze landouwen merkt dat verschil. Wat al wildernissen zijn niet omgezet in schoone bebouwing. Wat al wateren zijn in hun bedding opgesloten. Wat al plassen zijn droog gemaakt en met velden beleeed. Hoe heeft niet alweerwegen menschelijke bewoning de eerst wilde strek geordend en heerlijk gemaakt. En zoo ook wat schatten zijn niet uit de diepten en holen der aarde te voorschijn gehaald; wat krachten die sluimerden zijn niet wakker geroepen; wat heeft menschelijke hand niet alweerwegen de gedaante en de waardij van den bodem tot hooger stand weten te brengen. Zoo ziet ge dus wel, hoe de gemeene gratie volstrekt niet alleen strekt om de burgerlijke gerechtigheid aan te brengen, maar hoe het ook één harer vruchten was, dat ze de aarde die doornen en distelen voortbracht, omgevoerd heeft in een schoone, rijke winst-biedende natuur. Hiertoe nu is de wereld in stand gebleven, is haar inzinking tegengehouden, en ze zal er, als Jezus wederkomt nog zijn, volkomen geschikt om alsdan door Christus vernieuwd en in haar rijkste ontplooiing uitgebracht te worden. Wel verre dus van te zeggen: de zichtbare wereld gaat voor eeuwig weg, en wat blijft is alleen de onzichtbare kerk, moet omgekeerd betuigd, dat de zichtbare kerk voor altoos weggaat, en dat hetgeen eens eeuwig in vernieuwen vorm blijven zal, is deze aarde, met daarop ons menschelijk geslacht, edoch dit alles vernieuwd, een menschelijke geslacht van niets dan uitverkorenen onder den Zoon des menschen als aller Hoofd.

Wil men dus het rijk van de Natuur en het rijk der Genade tegenover elkander stellen, dan moet beleden, dat de genade strekt, om de natuur te redden en tot haar verheerlijking te brengen; maar dat, als dit werk der genade vol eind is, die dienst der genade uit zal hebben, en het rijk der heerlijkheid het rijk zal zijn van de geredde, verheerlijkte natuur, het uitblinken van Gods oorspronkelijke Schepping in volmaakt luister. Nemen we toch genade in den zin van een kracht Gods die tegen de zonde ingaat en van het verderf reed, welke werking zou van deze genade dan nog kunnen uitgaan, als eenmaal alle uitverkorenen ter zaligheid zullen zijn ingegaan, uit aller hart alle smet der zonde zal zijn weggenomen, en als het laatste spoor of overblijfsel van den vloek, van onze ziel, van ons lichaam,

De Martelaren.

CCXXV.

GEORGE EGLE.

Het heeft den Heere vaak behaagd het kleine en verachte dezer wereld te verkiezen, om daarin den menschen zijne eere en macht te toonen, zooals wij in het Oude Testament lezen van vele mannen, die de Heere riep tot het profetische ambt.

Tot deze eenvoudigen heeft ook behoord George Egle, een kleermaker van beroep. Hem toch had de Heere geroepen tot het leerambt. Hem had hij verwaardigd zijn Evangelie zuiver te verkondigen en voor zijn naam te sterven. Zijn wereldsche kennis was niet groot, maar met de Heilige Schriften was hij goed bekend. Gedurende de regering van den bekenden Engelschen vorst Eduard VI was hij steeds ijverig in de vervulling zijner bediening, maar evenzeer in die dagen, toen diens opvolger de kerk van Christus in Engeland dreigde met den ondergang. Hebben toen al vele predikers niet meer durven prediken wat zij in rustiger tijden hadden gepredikt naar den Woorde Gods, George aarzelde niet. Verscheidene plaatsen bezocht hij; waar hij wist dat er geloovigen waren, kwam hij, om de bedroefden te troosten, de bekommerden te versterken.

Nu eens was hij in steden, dan weer op het veld. Ook verbergde hij zich vaak in het diepst van wouden en bosschen als hij bemerkte, dat hij vervolgd werd. Men noemde hem den „looper“, omdat hij nu eens her- dan weer derwaarts dwaalde. Dikwijls was hij in de noodzakelijkheid, om des daags te slapen; de nachten bracht hij vaak in gebieden en smekingen door. Gedurende de drie jaren, dat hij vervolgd werd, dronk hij niets anders dan water. Hierdoor verzwakte hij niet door de genade des Heeren. Nadat hij eenige jaren op deze wijze had geleefd en Christus had gediend, werden hem door eenige mannen van het gerecht lagen gelegd, om hem te vangen. Op verscheidene plaatsen zette men wachten en spionnen uit, ten einde hem in handen te krijgen, hetzij dood, hetzij levend. Gedurende eenigen tijd bleven deze pogingen vruchteloos, want hij, zoowel als andere geloovigen, waren vaakzaam en verborgen zich in bosschen, in holen, of op zolders. Eindelijk verscheen een bevel op naam van koning Marie hetwelk, in vier diocessen, te weten: Essex, Suffolk, Canterbury en Northfolk afgekondigd, behelsde, dat ieder, die George Egle kon grijpen, tweehonderd kronen in eens zou ontvangen en een jaarlijkse pensioen van 60 kronen.

Natuurlijk lachte deze bloedprijs velen toe. Daarvoor trachtten zij op allerlei manier hem te verrassen en zich te verrijken ten koste van den armen Egle. Op zekeren dag zag iemand hem. Dadelijk deelde hij dit aan anderen med. Toen Egle dit vermoedde, ging hij zoo spoedig hij kon weg. Maar men vervolgde hem. Hij had zich in een klein boschje verscholen, toen men hem zocht. Vandaar beoef hij zich in een gerustelijken en doek daarin onder. Toen zijn vervolgers hem niet konden vinden, gingen zij terug,

behalve een, die, slimmer dan de anderen, in een boom klon en daar afwachte, of hij hem ook zou zien heengaan. George wist dit niet en dacht zich veilig. Hij wierp zich toen op de knieën en hief zijne handen ten hemel, God dankende voor de genadige uitredding, hem geschonken. De spion zag hem daar tusschen de halmen, hoorde het geluid zijner stem en klon zoo stil mogelijk uit den boom. Toen naderde hij hem, greep hem en bracht hem naar Cloicester. Hij dacht de groote belooning te ontvangen, maar moest zich tevreden stellen met twee kronen. George werd in de gevangenis van Cloicester geworpen tot groote smart van de gansche kerk. Daarna brachten zijne vijanden hem naar Chelmsford, waar hij óók wrede werd behandeld, dat hij wekelijks met meer dan twee pond brood kreeg en een weinig water. Kort daarop werd hij voor den rechter gebracht en beschuldigd van gekwetste majesteit, omdat hij tegen het koninklijk bevel in vergaderingen had gesproken. Want er was een wet uitgevaardigd, onder voorwendsel van vrees voor opstand en oproer onder het volk, dat, als men met zes personen samen op een geheime plaats bijeen was, zij van gekwetste majesteit schuldig verklaard zouden worden. George verdedigde zijn zaak zoo, dat men over zijne woorden verbaasd was. Toch werd hij als rebel veroordeeld. Eerst zou hij opgehangen worden en dan halflevend gevierdeeld. Tegelijkertijd werden er eenige dieven en roovers veroordeeld, om met George hun doodvonnis te ondergaan.

De martelaar vermaande hem met het oog op de straf, die hen wachtte. Een hunner stak den drak met de vermaningen van dezen man en riep: „Behoeven wij nog

te twifelen, of wij regelrecht naar den hemel gaan, daar wij dezen heilige, die ons voorgaat om plaats te bereiden, tot gids hebben!“ George bestrafte dezen man, alsmede een der veroordeelden, die berouw gevoelde over zijne misdaden en den Heere Christus om genade smeekte. Doch zijn metgezel ging voort van kwaad tot erger. Eindelijk kwamen zij aan de galg. George werd naar een andere plaats afzonderlijk gebracht.

Wat de beide roovers aangaat, hij die den ander had vermaand, klon op den ladder en sprak het volk toe. Toen beval hij zijne ziel Gode aan en stierf. De ander wilde zich ook tot het volk richten, maar kon geen woord uiten. De rechter beval hem een Paternoster (Onze Vader) op te zeggen, maar ook toen weigerde zijn tong hem haren dienst. Zelfs toen men hem woord voor woord voorzeide, kon hij het niet nazeggen. Allen, die hiervan getuigen waren, stonden ontzet, en sommigen zagen hierin een gerechte straf Gods.

Intusschen had ook George zijn vonnis ondergaan. Eerst werd hij half geworgd en toen gevierdeeld. Hij bleef onder deze pijnigingen standvastig, totdat de beul hem het hart uit het lijf gehaald had. Toen stierf hij. Zijn hoofd werd te Cloicester op een hoogen staak gezet; de overige deelen werden te Ipswich, Harwich, Chelmsford en Saint Osyth tentoongesteld. Zoo stierf de martelaar als een verachte der wereld, maar tevens als een gezegende des Heeren.

DE GAAY FORTMAN.

en van onze wereld zal zijn weggenomen? Waar alles geheiligd en verheerlijkt is, valt de mogelijkheid zelfs van een verdere verking der reddende genade weg.

Natuurlijk is en blijft voor eeuwig Christus' zooverdienste de grondslag waarop het gebouw van aller zaligheid rusten zal, en ook spreekt het vanzelf, dat de verlossende eeuwige God zullen danken voor zijn onuitsprekelijke gave, wetende hoe ze alleen door genade verlost zijn en uit louter genade de heerlijkheid genieten; maar een reddende, een verzouwend, een wederbarende werking der genade is dan volstrekt ondenkbaar geworden. Waar niet één zondaar, en in niemands hart eenig zonde meer is, daar valt niet meer te redden, omdat allen gered zijn, wie te redden waren, en niemand meer zal kunnen verloren gaan. De zaligheid zelf sluit in haar voltooiing elke gedachte van reddende genade uit. Alle vrucht der genade, zoo der gemeene genade als der particuliere genade, zal daarom alsdan in de verheerlijking van het oorspronkelijk Schepingsplan, d.i. in het rijk der Natuur zijn opgenomen, en Christus zal dan tevens het Koninkrijk weer aan God den Vader overgeven, omdat het groote werk van verlossing dan zal zijn voleind en afgeloopen, en God de Vader in zijn geredde, herstelde en tot hooge heerlijkheid vernieuwde schepping triumfeert. Dan zal de aarde vol zijn van de heerlijkheid des Heeren, en God tegenover Satan de victorie doen uitkomen in gansch het heelal. En dan zal het blijken, hoe de gemeene genade met de particuliere genade in wondere harmonie heeft samengewerkt, om het werk Gods, zij het ook langs twee verschillende wegen, op dit ééne schoone einddoel te doen uitloopen.

Van de vernieuwing die deze wereld alsdan ondergaan zal, kunnen we ons slechts bij benadering en bij manier van vergelijking een denkbeeld vormen, omdat de Schrift zelf ons uitsluitend op deze wijze daaromtrent onderwijst. Gelijk de zilvermid oud goud opsmelt, om uit het versmolten goud fonkelnieuwe sieraden te smeden, zoo ook zal God de Heere deze verouderde en versleten wereld opsmelten, en zullen alle elementen brandende worden bevonden, om straks uit die versmolten massa de daarin gehandhaafde levenskiemen in schooner vorm door afkoeling te doen voortkomen. Voor deze wereldbrand liggen de onmetelijke vuurmassa's nu reeds in het binnenste der aarde gereed, en de vuurspuwende bergen herinneren er ons gedurig aan, hoe onder de aardkorst waarop wij wonen, het groote wereldvuur zich verbijgt. Hoe kool en diamant slechts andere vormen zijn voor éénzelfde grondstof toont reeds de scheikunde, en de Schrift wekt de voorstelling, hoe eens wat nu gewone steen is, te eene kostelijke gesteente zal zijn, als om ons den veel hooger graad van volmaaktheid aan te toonen, die alle leven alsdan bezitten zal. Reeds hier toont ons God de schaal waarlangs ge van het lage naar het hooge opklimt. De kapel uit den vorm blijft altoos het sterkst sprekend voorbeeld, om ons nu reeds den overgang uit onvolkomen in lusterrijken vorm met onze voorstelling te doen doorloopen; maar hier moeten we dan het proces nog een stadium verder laten doorgaan, en het ons voorstellen, dat de kapel nogmaals overging in een nog hoogere vorm, op haar beurt even hoog boven de vlindergestalte uitstekend, als de vlinder met zijn met stofgoud overdekte vlerken reeds uitstak boven den kruipenden worm. En denkt ge u naar die mate en wijze allen bestaansvorm van aardsche existentie of van menschelek leven verhoogd, vernieuwd en verheerlijkt, weg alle plage die kwelt, alle insect dat verniet, alle gif dat doodt, alle ziektekiem die krank maakt; geen uitputting meer en geen offeren meer van levenskracht; geen koude meer die verstijft noch hitte die benauwt; het al overdropt niet meer met het licht der zon of met het schijnsel van de maan, maar zich badende in het oorspronkelijk licht; al het lagere in het hoogere ontloopt; ja, edel, rijk en goddelijk heel de schepping van uw God uitstralende — dan zult ge er ook geen tegenstrijdigheid meer in vinden, om in zulk een schepping u uw Jezus te denken; als in die nieuwe wereld heerschende, en heel het vernieuwde menschelek geslacht inleidend in de heerlijkheid Gods.

Wetnu, in dat komen van Jezus tot de herstelde wereld, in dat bijeenkomen van den verheerlijkten Christus, voor wien alle knie zich buigen zal, met de van vloek verlost en vernieuwde schepping, daarin ligt de aansluiting van het eindpunt der gemeene genade met den toestand die eeuwiglijk blijft. Dan neemt alle gemeene genade een einde. Ze kan niets meer stuiten, omdat er niets meer te stuiten is. Zoo verdwijnt ze. Ze houdt op. Ze heeft Gods raad gediend. Er zou geen plaats meer voor het hol van haar voet zijn. Maar daarom is ze niet doelloos geweest. Door haar alleen toch is het mogelijk geweest, dat wat bestond stand hield, en het is ook in de vrucht van haar werking, dat de veelvuldige wijsheid Gods uitkomt.

Kort samengevat kan men dus zeggen, dat de gemeene genade drieërlei vrucht voor het rijk der heerlijkheid afwerpt: 1°, in de ontwikkeling van ons menschelek geslacht en van de door God in dit geslacht gelegde gaven (de eere en heerlijkheid der volkeren); 2°, in de ontwikkeling van karakter en persoonlijkheid bij de enkele uitverkorenen (hwa werken die hen navolgen); en 3°, in het in stand houden van deze wereld, opdat ze kunne vernieuwd worden. (De nieuwe wijnschotel in het Koninkrijk des Vaders).

In dit nu kwam de eere onzes Gods te na. Naar die voorstelling toch was de zondaar

„Jezus borg geworden.“

Van een zooveel beter verbond is Jezus Borg geworden.
Hebr. 7: 22.

Het is er wel uitgeprekt, en ten slotte bespot zelfs en beschimp, dat Jezus onze borg zou zijn; maar desmettenin blijft de gemeente er aan vasthouden, en hield de hooge poezie er aan vast, toen Da Costa van zijn *Godelong*, en houdt nog steeds elke verlost en toch weer verontruste ziel, er aan vast, als ze het vertrouwen herwinen mocht, ziende op haar Borg. Een borg, die niet mogelijk betalen zal, maar die tot den laatste penning voor ons betaald heeft, is voor een iegelijk die ooit geldelijke moeilijkheid heeft gekend, en er in zat en geen uitweg vond, de rijkste gedachte van redding uit angst en zielsbenauwdheid.

Daar weet niet van wie steeds vlot betalen kon en nog overhield, en nooit door angstgevoel voor schuld zijn eer heeft voelen vergaan. Maar dat verstaat wel de kleine man die gedurig in de klem zit, die telkens zijn laatste penning uitgaat zonder nog te weten van waar hem nieuwe penningen zouden toekomen. Als het krap aan is in het huishouden en in de zaken, en de uitgave klimt en wat inkomt zich niet uitzeft. Dan is er geen ruste bij dag, en in het nachtelijk uur, vervolgen u de angsten. En gaat het er dan overheen, zoodat er niet alleen niets is om uit te geven, maar van achteren schuld komt opdruken, en die schuld aangroeit, en geen keer in de zaken verlossing brengt, dan voelt een eierlijk man banden om de keel nippen; dan wordt het hem ten leste als banden der helle die hem verschrikken. En komt er dan één, die grif en rijk betalen kan, en die hem zegt: „Staak uw angsten, ik zal borg voor u zijn; hebt ge aan het eind van de week nog geen kasruimte, dan zal ik voor u betalen, en terug te betalen hoeft gij mij nooit,“ dan leeft de benauwde ziel op; openen waren dan de strikken des doods ontbonden, en als de week omloopt, en de borg heeft betaald, en hij krijgt het bewijs van de gekweten schuld thuis, dan springt zijn hart van vreugde in zijn ziel op, dan jubelt hij, het uit van genot en blijdschap, en loopt de mond bij vriend en maat hem over, om de goedheid, die de goedgunstigheid van zijn borg te loven, die de donkerheid zijner ziel in licht verkeerde, en hem uit den ondersten klink optrok.

Vandaar dan ook dat juist die klasse van het volk, die zulke toestanden in aardschen nood dooreleefd heeft, zooveel meer dan de meer goeden aan dat loven van Jezus als Goel en Borg gehecht is.

Zij verstaan die taal. Die naam, dat woord van Borg is voor hen zoo welsprekend, is hun zoo veelzeggend, zoo boven alle ander woord dierbaar.

Een Borg ook voor de ziel te bezitten, is hun eeuwige vrede bij God.

Wat onrechtzinnige geleerdheid gebazeld heeft, dat in Hebr. 7: 22 van een Borg voor God bij ons, en niet van een Borg voor ons bij God sprake was, is dan ook ten eenemale onhoudbaar.

Neen, als er staat: „Van zooveel beter Verbond is Jezus Borg geworden“, dan slaat en doelt dit wel terdege op een Borg die voor ons bij God intreedt, en onze sake uitricht bij den Heilige.

Het verband bewijst dit.

Aaron en Melchizedek staan tegenover elkander. Beiden zijn priesters, maar priesters naar een verschillende, uiteenlopende ordening. Aaron krachten geboorte, Melchizedek krachten scheppingsregel. Aaron voor een tijd, Melchizedek voor eeuwig. Aaron voortdurend offerend, de priester naar Melchizedek's ordening met ééne offerande het al volmakend.

Maar waarin Aaron en Melchizedek ook verschillen, hierin zijn ze één, dat beiden den hoogerpriesterlijken dienst vervullen, en die dienst bestaat hierin, dat ze uitrichten „de dingen die voor ons bij God te doen zijn.“

Alleen maar Aaron deed dit sacramenteel, deed het symbolisch, deed het zinnebeeldig. Hij offerde een var, een ram, en bok. En dat nochtans dit bloed van bokken en van alderen de uitwerking had, om den geloovigen food vrede aan te brengen, lag niet aan dat bloed noch aan dien bok, maar uitsluitend aan de sacramentele bestelling Gods, die dien priester verordend had, en aan dien priester macht had gegeven, om aldus de eeuwige offerande van Christus, en het blijvend priesterschap van Melchizedek, af te beelden en voor te beelden.

De geestelijke macht van zijn priesterschap dienst kwam niet uit het offeren op zichzelf, maar daaruit dat God hem aldus als priester besteld, verordend en sacramenteel bezegeld had.

Met dien priestertijden dienst stelt nu de Schrift dien dienst van Jezus als Borg geheel op één lijn. Wat bij Aaron de priester heeft, heeft hier bij Jezus de Borg. Lees het maar in zijn samenhang: „Van een zooveel beter Verbond is Jezus Borg geworden, en gene zijn wel priesters geworden, omdat zij door den dood verhinderd werden altijd te blijven, maar deze, omdat hij in der eeuwigheid blijft, heeft een onvergankelijk priesterschap.“

De Borg is hier dus geheel hetzelfde als de priester, maar deswege Borg geheeten, omdat de andere priesters voorbijgingen, maar hij juist dit met den Borg gemeen heeft, dat de redding door hem aangebracht, de zaak altoos en voor altijd uitwijst en bevestigt.

Borg zegt derhalve, dat Jezus uw wezenlijke Priester is, die uw sake bij God heeft afgedaan, en u waarborg biedt dat ze voor eeuwig afgedaan blijft.

de ongelukkige die doerna wakte, en Jezus de vriendelijke Redder, die een zondaar uithield, maar God bleef de harde, de toornende Rechter die in zijn toorn bij Jezus' liefde afstak.

Zoo werd dan de ziel wel gered, maar de zielsgemeenschap met den Vader moest schade lijden. Het was Jezus die ons uit de harde hand des Vaders hielp.

En dit nu is gansch onschrijfbaarlijk. Naar luid der Schrift toch, gaat onze redding niet van Jezus, maar van den Vader uit. Het is de Vader die den Middelaar bestelt, en de Vader die alzoo lief de wereld heeft, dat er zoen komt voor zonde.

Heel anders leert de Schrift u dan ook, dat wie gered wordt, organisch lid van Jezus' lichaam is, onder hem als het hoofd; dat wie verlost wordt één plante met Jezus is, levende uit zijn leven; en dat wie vrijkomt, vrijkomt om des Verbonds wille, waarin hij onder Christus als zijn Verbondshoofd gerekend wordt.

Zoo rust dan het zalig besef, van in Christus zijn Borg te hebben, niet in de toevalligheid dat zulk een Borg zich onzer ontfermt, maar heel anders in het eeuwig voornemen Gods, om ons in Christus lichaam in te lijven. Omdat hij, de Christus, en met hem, zijn lichaam, en in dat lichaam elk lid, dat er één plante mede werd, geheiligd is, daarom rust de ziel in haar Heiland met een eeuwige ruste, en veel hooger zekerheid nog dan een schuldenaar in zijn aardschen Borg vindt, vindt de ingeplante ziel in den Borg des Verbonds, d.i. in Christus.

En dat nu die Borg betaald heeft, ligt niet aan uitwendige, toevallige, willekeurige bergstelling, maar daarin dat die Borg Priester is in eeuwigheid. D. w. z. dat die eeuwige Hoogepriester de wezenlijke offerande heeft gebracht, de offerande op éénmaal, en dat hij eeuwiglijk bij God leeft, om de vrucht van die offerande heerlijk te doen uitstralen, daardoor dat hij leeft, leeft om voor ons te bidden.

Zoo nu komt de verlossing niet uit juridieke bergstelling, maar uit het heilig priesterschap, en dat deze priestertijden dienst van den Middelaar het karakter van bergstelling erlangt, ligt daarin, dat Jezus niet als Aaron priester is in een voorbijgaand verbond, maar priester is in een duurzaam en eeuwig blijvend verbond, en daarom dezelfde volkomenheid van vrede, en ontsnading van schuld, en zalige ruste biedt, die onder menschen genoten wordt, als er een borg opdaagt, die den schuldenaar ontvpende en den schuldenaar aan zijn vervolger ontrok.

Het is dus niet Jezus mijn Priester, en nog mijn Borg bovendien.

Neen, het is Jezus uw Priester, uw Hoogepriester, uw Verzoener door zijn eigen offerande, en in dat Priestertijden, en in dat brengen van zijn eigen offerande tevens uw Borg, alleen hierom omdat zijn priesterschap niet voor een tijd, maar eeuwiglijk durende is, en aldus alle schuld vernietigt, de verzoening volkomen en altijd blijvende maakt, en juist daarin u een nog volstrekte zekerheid van ontkenning en vrijmaking biedt, dan onder menschen in den borg, die betaald heeft, en op ons niets verhalen kan, zich belichaamt.

En dat nu is de vorm, is het woord, is de uitdrukking, die de Schrift zelf ons op de lippen legt, om aan dat zalig besef van vrijmaking en verlossing uitgang te geven.

Wie Golgotha verstaat en doorziet, en doorziet tevens wat de bediening van Christus' Priesterschap is in het heilighdom daarboven, en de vrucht hiervan voor zijn eigen ziel plukte, en die nu door den Heiligen Geest aan zijn eigen ziel weest toegepast, zoodat hij met Paulus roemt: „Ook ik, gerechtigd door het geloof, heb nu vrede bij God, niet door mijzelf, maar door mijnen Heere Jezus Christus“, komt daarom altoos weer op die zalige beïjdenis: Jezus mijn Borg terug.

Hij roemt in Christus als zijn Heiland, als zijn Middelaar, als zijn Verzoener en Koning, maar van dat alles straalt hem nog niet dat zeker, dat afgedane, dat volbrachte, dat eeuwige ruste aanbrengende toe, waarin hij als kind van God zich zalig weet.

Er is meer dan een vergedicht dat hier gepoemd, meer dan een medijding dat hier geboden wordt, meer dan een weg ten leven die zich voor zijn voet ontweit. Hij beselt, hij ervaart, hij voelt, hij geniet er in, dat de vrede er is, dat er niets meer bij heeft, dat het een afgedane, dat het een vastelijk beslotene en voor eeuwig hem gewaarborgde zaak bij God en voor zijn heilige engelen is.

En juist dat afgedane, dat niet meer los te wrikken, dat nooit meer in gedrang komende, dat alle diepte uitputtende, en voor nu een eeuwig volstrekte zekerheid niet meer biedende maar gevende karakter van het heil, dat hij in Christus bezit, dat roept hij voor God en menschen uit, als hij jubelt: Christus is mijn Borg.

Register op E VOTO.

Er is een naam, zaak- en tekstregister op de vier Deelen van E Voto in gereedheid gebracht, dat voor de premie-inteekenaars op dit werk verkrijgbaar wordt gesteld tegen den prijs van vijf en twintig cents. Voor de overige koopers van E Voto tegen den prijs van een gulden vijf en twintig cents.

Premie-inteekenaars op E Voto, die dit Register in hun bezit wenschen te hebben, worden hiermede uitgenoodigd bij de abonnementsgelden voor de *Herant* in Januari vijf en twintig cents extra te voegen, of f 0.75 in postwissel te zenden.

Zij, voor wie dit opeens te veel mocht zijn, kunnen volstaan met in Januari 1897, in April 1897 en in Juli 1897 telkens bij het abonnementsgeld vijf en twintig cents over te maken.

Aan alle premie-inteekenaars, tevens abonnees, die hieraan voldoen, zal bedoeld Register, zoodra het van de pers komt, en de vijf en twintig cents afbetaald zijn, franco aan huis worden toegezonden.

P. S. Nog slechts 450 van de 1500 inteekenaars op E Voto hebben dusver zich aangemeld.

Zij men zoo goed, zich spoedig op te geven. Anders worden er te weinig exemplaren gedrukt en kan men naderhand er geen meer krijgen.

Amsterdam, 12 Maart 1897

Roepen tot bekeering.

Naar aanleiding van onze opmerking, hoe het roepen tot bekeering onderstelt, dat men acht dat de toegesprokene kunne hooren, terwijl toch een geestelijk doode niet hooren kan, ontvangen we van Ds. Felix dit schrijven, dat wegens plaatsgebrek tot nu toe moest worden uitgesteld.

Mag ik u bepleid verzoeken het volgende in het e. k. nummer van de *Herant* te willen opnemen?

In het No. van de *Herant* van 14 Febr. 1.1. komt aan het slot van het stuk „Roepen tot bekeering“ het volgende voor: „En dan, dunkt ons, zal ook Ds. Bos moeten zeggen: Dat een prediker een mens die nog doof is, tot bekeering zou roepen, heeft geen zin. Die hoort niet en kan ook niet hooren.“ enz.

Dit is ten deele het antwoord op hetgeen Ds. Bos o. a. geschreven heeft: „dat de leeraren niet mogen nalaten op de catechisaties en op den kangel ernstig te vermanen tot het oprecht geloof en tot de waarachtige bekeering des harten en des levens.“

Met de meeste bescheidenheid vraag ik, of de bewering juist is, dat bekeering te prediken aan wie nog doof is, geen zin heeft, wijl die niet hoort? Ik wil hier geen eigen meening neerschrijven, maar wel Gods heilig Woord laten spreken en haal slechts het volgende aan:

Johannes de Dooper treedt op, zeggende: „Bekeert u en geloof het Evangelie“, Matth. 3: 2. Sprak deze boegenaar den eisch van bekeering tot wedergeboren en levendgemaakten, of tot Farizee en Sadducee, die hij als adderebroeders teekende? Trad Jezus Christus niet met dezelfde prediking op, Marcus 1: 15, en waren het levendgemaakten tot wie Hij sprak?

En als onze Heiland de aarde verlaat en bevel geeft, dat bekeering gepredikt moet worden onder alle volken, Luc. 24: 47, zijn dan die volken wedergeboren en levendgemaakten, of veelteer dooden, „door de misdaden en de zonden“, Efez. 2: 1?

En nog eens, als Paulus te Athene komt, doet hij het ernstig woord hooren: „God verkondigt nu allen menschen alom, dat zij zich bekeeren.“ Hand. 17: 30. Die nog onbekeerden, waren die wel wedergeboren, of zou dit verondersteld mogen worden?

Het dochterje van Jairo, dat dood was, „hoorde niet en kon niet hooren“, maar toen de stem van den Levensvorst sprak: „Talitha kumi!“ week de dood en kwam het leven in haar. Zóó bij den jongeling te Nain en bij Lazarus.

Maar zal men mij toevoegen: hier was Jezus Christus werkzaam, wiens woord met macht was, doch dan antwoord ik: de bedienaar van Gods heilig Woord, heeft die niet de heerlijke taak en heilige roeping, om „dat levende en eeuwigblijvende Woord van God“ te prediken, dat „onvergankelijk zaad“ te strooien, met allen ernst en biddende en alles voors overlatende aan Hem, die den wasdom geeft en wiens woord zal doen wat Hem behaagt?

Gelijk Jezus Christus tot die drie dooden sprak, en zij werden door zijn woord levend, zoo spreekt de dienaar des Woords (wel tot levendgemaakten tot opbouw en wasdom in het nieuwe leven) ook tot geestelijk doode zondaren, den eisch van bekeering op Gods bevel. En die bekeering zal God geven, op zijn tijd, door zijn macht en naar zijn wil. Want, het is „God die de dooden (in elk opzicht) levend maakt en de dingen die niet zijn, roept alsof zij waren“. Rom. 4: 17c.

De opwekking daarom tot bekeering is voor den dienaar des Woords noodig, ja plichtmatig en geheel naar den eisch van Gods Woord, ook voor hen, die nog in doofheid verkeeren.

Deze letteren dienen niet (vergun mij, dit hier nog aan toe te voegen) om een lans voor Ds. Bos te breken, o neen! deze prediker is maar genoeg, om zichzelf te verdedigen en heeft geen advocaat hier noodig, en alernist zou schrijver dezes zich hiervoor aannemen; maar het slotwoord van de redactie elken dienaar des Goddelijken Woords, want, wie niet handelt zoo als daar gezegd is, is (naar hare overtuiging) „volstrekt onwaardig zijne bediening“.

Met heilbete en broedergroete,

D. FELIX, v. d. m.

Roden, (prov. Drenthe) Febr. 1897.

Voor deze opmerkingen betuigen wij aan broeder Felix onzen dank, overmits ze strekken kunnen, om misverstand uit den weg te ruimen.

Is door ons gezegd, dat men niemand tot bekeering kan of mag roepen, dan denzuke van wien men weet, dat hij uit den geestelijken dood in het geestelijke leven overging?

Hadden we dat beweerd, dan zou de tegenspraak volkomen juist zijn.

Immers of iemand wedergeboren is, kan voor ons nooit anders dan uit zijn bekeering blijken, en zelfs uit de verschijnselen van bekeering wordt voor ons nooit volle zekerheid ten opzichte van anderen geboren, overmits er ook hypocrieten, d. z. schijnbekeerden, voorkomen.

Moest dus een prediker met het roepen tot bekeering wachten, tot hij die zekerheid bezat, zoo zou hij van alle prediking moeten afzien.

Doch dit is dan ook niet door ons beweerd. Beweerd is alleen, dat roeping tot bekeering van de zijde van den prediker dan alleen denkbaar is, zoo hij aanneemt en onderstelt, dat er zijn die hem hooren.

Denk u b. v. dat in een kring twintig absoluut doove personen aanwezig zijn, wie zal dan als hij dat weet en merkt, keer op keer in dat gezelschap van dooven een uur lang gaan staan preeken?

Dat zou geen zin hebben, en dit alleen beweerden we, naar den regel door Jezus zelf gesteld: „Wie ooren heeft om te hooren, die hoore wat de Geest tot de gemeente zegt.“

Hierbij zij Ds. Felix nu intusschen zoo goed tweerlei op te merken.

Ten eerste dat wij spraken van den Dienst des Woords in de vergadering der geloovigen, en dat hij verwijst naar uitspraken der Schrift die op heel iets anders, namelijk op het getuigenis aan de ongedoopte wereld doelen.

Johannes de Dooper sprak niet in de vergadering der geloovigen, maar riep tot den Doop. Zoo ook deed Jezus in zijn eerste optreden, alvorens hij zijn discipelen vergaderd had. En daarop slant dan Luc. 24: 47,

alsook de prediking bedoeld in Hand. 12: 30. Dit alles raakt prediking niet tot gedoopten, maar prediking die uit de wereld tot den Doop noodt, roept, lokt en trekt.

Overmits nu in onze bespreking met Ds. Bos uitsluitend sprake was van den Dienst des Woords in de gedoopte gemeente, zal hij ons toegeven, dat de verwijzing naar deze uitspraken der Heilige Schrift hier geen doel treft.

Ook de doodenopwekkingen van Jezus moeten hier buiten het geding blijven, gelijk Ds. Felix zelf gevoeld heeft. Niemand zal, althans niet onder Gereformeerden, aan den Dienaar des Woords en zijn predikatie die almachtige werking toekennen, dat hij door zijn woord in den dood het leven kan wekken, en althans de woorden van 1 Petr. 1 zeggen hier niets, wijl er wel staat „het levende woord“, maar niet het levendgemaakte woord, en bovendien deze geheele plaats reeds door Guido de Bres, den opsteller van onze Belijdenis, zeer terecht is uitgelegd, als niet slaande op het door menschen, maar op het van God uitgaande Woord met scheppende kracht.

Hiermede is alzoo aangeduid, dat het beroep van Ds. Felix op de Schrift onze bewering niet raakt, maar er buiten omgaat, en hierbij konden we het dus laten. Toch willen we er tweerlei aan toevoegen.

Ten eerste, dat het ook o. i. roeping der kerk is om onder Joden, Heidenen en Mahomedanen het Christendom te prediken en alzoo te roepen tot bekeering. Dan staat men tegenover ongedoopten. En alsdan heeft deze prediking tot uitkomst, dat het eensdeels een getuigenis ten oordeel, een reuke des doods ten doode wordt, en anderdeels dat ze alleen kan gehoord worden door hen in wie God, voorafgaande of volgende, het oor der ziel hooren maakt, d. i. wederbaart.

We zeggen er opzettelijk bij: voorafgaande of volgende, omdat het onder deze omstandigheden voorkomt, dat iemand in nog onwedergeboren staat, door geheugenwerk, bloot verstandelijk de prediking in zich opneemt, en dat straks na de wedergeboorte, dat verstandswerk ook zielewerk wordt en tot bekeering leidt.

En onze tweede opmerking is, dat de voorstelling, alsof de Dienst des Woords zekere sacramentele werking zou hebben, wel door Luther is voorgedragen, en ook nu nog door vele Lutherischen wordt voorgestaan, maar van Gereformeerde zijde steeds bestreden is, gelijk ook Ds. Felix dit wel alkenen zal.

Wat wij Gereformeerden belijden is en blijft, dat de prediker de uitwendige roeping brengt, en dat deze dan alleen tot effect kan leiden, als God de Heere er de inwendige roeping tevens bij doet plaats grijpen, aan laat voorafgaan of op doet volgen.

Ook dan echter heeft de uitwendige roeping niets te maken met de wedergeboorte, maar strekt organisch alleen tot bekeering van den wedergeborene.

Kerspel of Wijk?

VI. (Slot.)

Als voorloopig resultaat van ons onderzoek mag thans worden vastgesteld:

1°, dat de methode van het rondpreken bijna uitsluitend in Nederland bestond en nog bestaat; en dat ze in Nederland alleen toepassing vond in die kerken die meer dan één kerkgebouw hadden.

Overmits nu in de dagen onzer vaderen elk dorp maar één kerk had, en ook in enkele kleine steden slechts één kerkgebouw werd gevonden, zoo volgt hieruit, dat het rondpreken alleen voorkomt in de eenigszins grootere steden met meer dan één kerkgebouw en meer dan één predikant.

Ook die laatste nadere bepaling moet er bij.

Immers er waren vooral in Friesland van oudsher kleine dorpen, die wel ieder een eigen kerkgebouw, doch saam maar één predikant hadden. Nu zou men kunnen zeggen dat ook deze predikanten rondpreken, en dat is ook zoo, maar toch voelt ieder terstond dat dit heel iets anders was. Immers de gemeente kon dan niet tusschen predikant en predikant kiezen, eenvoudig omdat er maar één was, en toch is juist die eigendunkelijkheid der gemeente om haar naar te kiezen, dien ze hooren wil, de hoeksteen van heel het stelsel.

Dat overigens reeds in de dagen der Apostelen zeker Kerspelstelsel gold, blijkt uit plaatsen als Rom. 16: 5, waar we lezen: „Groet Aquila en Priscilla... groet ook de gemeente te hunnen huize.“

Dit toch betekent niet, dat hun huisgezin een gemeente uitmaakte; noch ook dat er een gemeente bij hen inwoonde; maar alleen, dat zij aan hun huis een eenigszins groote zaal of gaanderij hadden, en dat daarin uit dat deel der stad, waar zij woonde, de verstrooide Christenen plachten te vergaderen voor hun godsdienstoeeningen.

Zoo ook lezen we in 1 Cor. 16: 19: „U groeten Aquila en Priscilla, met de gemeente, die te hunnen huize is.“ in Col. 4: 15: „Groet Nymphas en de gemeente die in zijn huize is; en in Philemon vs. 2: „aan de gemeente die te wonen huize is.“

Plaatsen, waarbij het wordeke: is niet misleide, als volgde hieruit, dat het gemeenten zouden zijn geweest uitsluitend uit de gezinnen van Aquila, Nymphas en Philemon saamgesteld. Men lette er toch op, dat dit: is er in het oorspronkelijke niet bijstaat. In het Grieksch staat alleen: de kerk in uw huize. Dit kon dus evengoed betekenen: de kerk, die in uw huis op de gezette tijden vergaderd is.

Deze plaatsen laten alzoo moeilijk een andere voorstelling toe, dan dat men destijds, bij gemis aan bepaalde kerkgebouwen, aan huis bij een der ruimst wonende leden saamkwam, en dat, ter voorkoming van verwarring, bepaald was, wie bij den één, en wie bij den ander zou gaan.

Groot d
opkomen
wijzen, n
hierin nu
Waar n
ouds dier
nog geld
In de i
wezen aa
van Gere
dat zich
ten, mits
lijke ker
ding maar
Het is
gratie om
zijn bijzo
bezegelt.
alzoo ni
moet den
den gel
worden h
Alle b
drie plaat
stad is d
tisch begi
moest, n
kerkelijk
Daarom
te zeggen
Ook hi
deesem w
Gij zul
kerk leve
in zijn v
of in het
die Hij d
kerk verg
Al wat
weg, en t
Maar j
ling noot
voeden.
Integee
plaatsdij
bezitten a
raad, en
jurisdictie
Hier zij
verbondse
gen, maar
sluifend v
ouderlinge
in vakken
schikbare
3°. Ke
alleen aa
kerk inde
zoo, dat
tot welk
hij hoort
Ook al
en al kon
verkrege
tot wat ke
gevaar m
in te dee
wyl dan t
de andere
4°. Kers
zou er toe
de kerk e
inman in
kwam in d
aan de ge
bij de pre
het beziel
waarneem
men in de
kennen, er
zou zitter
en pastora
gezet; en
don van
breeden k
worden, c
kerspel w
En 5°.
stelsel po
kerk, wa
te voeren
vacature v
prediker t
een bepa
bouw een
voortgaam
gevoerd e
vacant wa
Men zou
den of be
of zelfs v
aangewe
de overge
plaatsen
zouwen, z
zouden zo
Dit zou
vergaderd
zelfde ble
het kerspe
het eigenl
Op die
die condit
nemen van
manen.
Maar ju
zijn, dat o
zaak hoore
Er kon
soapten, f
belangen f
Welnu,
licht op.
Over he
hier en d
voed in d
Mijne v
van afsmij
misverstan
Eerst wor
en het vo
tot nog toe
waartuit hij
het tot afn